

Małgorzata Kowalczyk

Raciąż, gm. Tuchola, woj. bydgoskie

Informator Archeologiczny : badania 11, 193-194

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RACIAŻ, gm. Tuchola
woj. bydgoskie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadziła mgr Małgorzata Kowalczyk i zespół w ramach Pomorskiej Ekspedycji Archeologicznej UL. Finansował Uniwersytet Łódzki oraz Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy. Dziewiąty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne /XI-XIII w./ - stolica kasztelanii.

Prace wykopaliskowe kontynuowano na obiekcie mieszkalnym we wschodniej części grodu. Dokończono eksplorację partii środkowej, gdzie w odcinku północno-zachodnim, od strony dziedzińca odsłonięto wejście do budynku. Wewnątrz obiektu natrafiono na liczne skupiska kości zwierzęcych - młodego bydła rogatego, świń, zachowane w porządku anatomicznym. Prsy szkieletach odkryto żelazne łańcuchy, którymi prawdopodobnie wiązano bydło.

Eksplorowana część budynku zawierała także skupiska przepalonych ziarn zbóż - żyta, pszenicy, jęczmienia oraz liczne ułamki naczyń z III okresu wczesnego średniowiecza. Natrafiono też na naczynia m.in. do przechowywania płynów zachowane w całości. Nie wykluczone, że importowano je z dolnej Saksonii, ale należy również się liczyć z możliwością wykonania ich na Pomorsiu przez obcych remieślników przybyłych z pierwszą falą kolonizacyjną na te tereny. Z przedmiotów metalowych znalazionych w tym budynku na uwagę zasługują noże żelazne, groty bełtów, obręcze od wiadra drewnianego, gliniana forma odlewnicza do wisiorzków, sprząski do pasa, gwoździe budowlane, klucze oraz narszędzia rybackie.

Wykopy usytuowane w północno-wschodnim narożniku majdanu wyjaśniły rodzaj stosowanych w tej części umocnień wałowych; nie były one jednolite na całej długości wałów. Umocnienie tego odcinka wykonano z poziomo ułożonych drewnianych balii, tworzących ścianę oblepioną warstwą gliny. Całość konstrukcji utrzymywały, od strony zewnętrznej, pionowo wbite słupy drewniane.

Narożnik konstrukcji wałowej w tej części podobnie, jak w południowo-wschodniej zależnywał się pod kątem prostym. Uzyskane profile omawianych wykopów ukazały wyraźnie 2 fazy istnienia grodu raciańskiego. Zaobserwowano ziemny nasyp wału z I fazy istnienia grodu, sprzed 1256 r., warstwę spaleniśną z pożaru, który zniszczył gród w 1256 r. oraz II fazę grodu po odbudowie - nasyp wału wraz z konstrukcjami drewnianymi, które uległy zniszczeniu podczas drugiego pożaru w r. 1300 definitywnie kończącego zasiedlenie grodu.

W celu uchwycenia przypuszczalnie istniejącego połączenia wyspy grodowej z lądem stałym usytuowano wykopy na terenie bagiennym położonym na południe od grodziska. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono obecność fragmentów konstrukcji drewnianych, być może pomostu, co ostatecznie wyjaśnią przyszłoroczne badania.

Na tym odcinku zastosowano po raz pierwszy eksplorację przy użyciu wypływającego silnego strumienia wody przy jednoczesnym użyciu szlamowej pompy odwadniającej.

Prace badawcze grodu raciańskiego będą kontynuowane w roku przyszłym.

RADZIKOWO STARE, gm. Czerwińsk
woj. płockie

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materiałnej w Warszawie
Zakład Epoki Metali

Badania prowadziła mgr Iwona Dąbrowska wspólnie z ekipą Muzeum Narodowego w Prilepie w ramach polsko-jugosłowiańskiej umowy. Finansował IHKM PAN. Drugi sezon badań. Wczesnośredniowieczne miejsce kultowe.

Staniczko w Radzikowie zwane "Gaikiem", położone na północnym krańcu wsi na trudno dostępnym wzniesieniu wapienno-węglanowym, posiada w profilu kształt ściętego stożka w planie dość regularnego owalu o rozmiarach 40x60 m. Od dłuższego obiektu orientowana jest z niewielkim odchyleniem po linii wschód-zachód. Wykopy badawcze założone wzdłuż osi północ-południe wzniesienia w celu wyeksponowania profilu poprzedniego stanowiska. Dodatkowo na zboczu wschodnim wzniesienia usytuowano wykop sondażowy o długości 20 m, po linii wschód-zachód w niewiązaniu do wykopów z 1976 r. Przekopano łącznie powierzchnię 108 m² /193,8 m³/. Wyniki tegorocznych badań okazały się niezwykle interesujące. W części północnej wzniesienia, na koronie wału, sfinalizowano rów o szerokości około 2 m, głębokości 0,75 m, na dnie którego odkryto dwie owalne jamy bliźniacze w kształcie i treści wypełnień. Jedna, odkryta w osłodzi, posiadała rozmiary 3x1,5 m, grubości 0,9 m. Na jej dnie sfinalizowano wsparte na kilku kamieniach naczyne gliniane, uszkodzone zaś nieco poniżej fragmenty dużego naczynia zasobowego. Wstępna analiza materiału ceramicznego pozwala datować odkrytą jamę na VII - VIII wiek. W odległości 2 m na północ od jam sfinalizowano w ocalu ślady dwóch spalonych skupów, łączących się najpewniej funkcjonalnie z wyżej opisanymi obiektami. W południowej części wzniesienia odcamionięto częściowo bruk kamienny usytuowany w obrębie owalnego rowu. Bruk ten o szerokości 1,5 m, długości odkrytej około 3 m zbudowany był niezwykle starannie z niewielkich kamieni polnych i łupanych stanowiących szorstką konstrukcję. W części zachodniej bruku sfinalizowano naczynie gliniane, obtoczone, cienkościennie z uchem /XII/XIII w./. Wewnątrz naczyń znajdowały się kości kury oraz niewielkie, półokrągłe ostrze krzemienne. Tuż obok odkryto szlamy nóż szlasy.